ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 9.7.2019
COM(2019) 311 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2014/62/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, σχετικά με την προστασία του ευρώ και άλλων νομισμάτων από την παραχάραξη και την κιβδηλεία μέσω του ποινικού δικαίου, και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2000/383/ΔΕΥ του Συμβουλίου

1. Εισαγωγή

1.1. Ιστορικό

Η οδηγία 2014/62/ΕΕ[1] (εφεξής «οδηγία») σχετικά με την προστασία του ευρώ και άλλων νομισμάτων από την παραχάραξη και την κιβδηλεία μέσω του ποινικού δικαίου εκδόθηκε στις 15 Μαΐου 2014. Τα κράτη μέλη υποχρεούνταν να θέσουν σε ισχύ τα απαιτούμενα εθνικά μέτρα για τη συμμόρφωσή τους με την οδηγία έως τις 23 Μαΐου 2016.

Η οδηγία εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 83 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο οποίο προβλέπεται η νομική βάση για τη θέσπιση *«ελάχιστ[ων] κανόν[ων] για τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των κυρώσεων στους τομείς της ιδιαιτέρως σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακή διάσταση, η οποία απορρέει ιδίως από τη φύση ή τις επιπτώσεις των αδικημάτων αυτών ή λόγω ειδικής ανάγκης να καταπολεμούνται σε κοινή βάση»*.

Η οδηγία αντικαθιστά την απόφαση-πλαίσιο 2000/383/ΔΕΥ του Συμβουλίου[2] (εφεξής «απόφαση-πλαίσιο») για ενίσχυση της προστασίας από την παραχάραξη εν όψει της εισαγωγής του ευρώ με την επιβολή ποινών και άλλων κυρώσεων.

Σκοπός της απόφασης-πλαισίου ήταν να συμπληρωθούν, στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι διατάξεις της Σύμβασης της Γενεύης του 1929. Η Σύμβαση της Γενεύης θεσπίζει κανόνες που διασφαλίζουν την επιβολή αυστηρών ποινών και άλλων κυρώσεων για τη διάπραξη αξιόποινων πράξεων παραχάραξης και κιβδηλείας και περιλαμβάνει επίσης κανόνες σχετικά με τη δικαιοδοσία και τη συνεργασία. Μετά την κύρωση της Σύμβασης της Γενεύης που συμφωνήθηκε στις 20 Απριλίου 1929, έχει επιτευχθεί ορισμένος βαθμός προσέγγισης των εθνικών νομοθεσιών στον τομέα της παραχάραξης και κιβδηλείας νομισμάτων.

1.2. Σκοπός και κύρια στοιχεία της οδηγίας

Η οδηγία συμπληρώνει και διευκολύνει την εφαρμογή της Σύμβασης της Γενεύης από τα κράτη μέλη, αξιοποιώντας και επικαιροποιώντας παράλληλα την απόφαση-πλαίσιο με περαιτέρω διατάξεις σχετικά με το επίπεδο των κυρώσεων, τα ερευνητικά μέσα και την ανάλυση, την ανίχνευση και τον εντοπισμό πλαστών τραπεζογραμματίων και κίβδηλων κερμάτων ευρώ κατά τη διάρκεια ένδικων διαδικασιών.

Η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο δεν συμμετείχαν στη θέσπιση της οδηγίας και δεν υπόκεινται στην εφαρμογή της, σύμφωνα με τα πρωτόκολλα αριθ. 22 και αριθ. 21 αντιστοίχως. Η Ιρλανδία επέλεξε να συμμετάσχει στην οδηγία.

[1] ΕΕ L151 της 21.5.2014, σ. 1.
[2] ΕΕ L140 της 14.6.2000, σ. 1.

Η οδηγία εφαρμόζεται τόσο στο ευρώ όσο και σε άλλα νομίσματα, ενώ ορισμένα από τα στοιχεία της ισχύουν μόνο για το ευρώ (άρθρο 8 παράγραφος 2 και άρθρο 10).

Τα κυριότερα στοιχεία της οδηγίας είναι τα εξής:

- η ποινικοποίηση τριών, κατά βάση, τύπων ενεργειών, δηλαδή της «παραγωγής», της «διανομής» και των «προκαταρκτικών αδικημάτων», όπως είναι η παραγωγή χαρακτηριστικών ασφαλείας (άρθρο 3)·
- οι διατάξεις σχετικά με τις κυρώσεις, βάσει των οποίων επιβάλλεται μέγιστη ποινή τουλάχιστον πέντε ετών για τη διανομή και μέγιστη ποινή τουλάχιστον οκτώ ετών για την παραγωγή παραχαραγμένου νομίσματος (άρθρο 5)·
- η αρχή της εδαφικότητας και η εξωεδαφική δικαιοδοσία (άρθρο 8)·
- η διάταξη που υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προβλέπουν τη δυνατότητα χρήσης ορισμένων ερευνητικών μέσων (άρθρο 9)·
- η διάταξη που υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι τα εθνικά κέντρα ανάλυσης και τα εθνικά κέντρα ανάλυσης κερμάτων μπορούν να προβαίνουν στην ανάλυση των παραχαραγμένων και κίβδηλων ευρώ και κατά τη διάρκεια εν εξελίξει ένδικων διαδικασιών για τον εντοπισμό περαιτέρω προϊόντων παραχάραξης και κιβδηλείας (άρθρο 10).

1.3. Πεδίο που καλύπτει η έκθεση

Η έκθεση αξιολογεί την εφαρμογή της οδηγίας σύμφωνα με το άρθρο 12 της οδηγίας, το οποίο προβλέπει ότι η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έκθεση με την οποία αξιολογείται ο βαθμός στον οποίο τα κράτη μέλη έχουν λάβει τα αναγκαία μέτρα για συμμόρφωση προς την οδηγία.

Η περιγραφή και η ανάλυση στην παρούσα έκθεση βασίζονται κυρίως στα στοιχεία που παρείχαν τα κράτη μέλη στην Επιτροπή μέσω της κοινοποίησης εθνικών μέτρων για τη μεταφορά της οδηγίας[3].

Η έκθεση επικεντρώνεται στα μέτρα που έχουν λάβει μέχρι στιγμής τα κράτη μέλη για την εφαρμογή της οδηγίας μέσω της μεταφοράς της στο εθνικό τους δίκαιο. Αξιολογεί κατά πόσον τα κράτη μέλη εφάρμοσαν την οδηγία εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας και κατά πόσον οι εθνικές νομοθεσίες επιτυγχάνουν τους στόχους και πληρούν τις απαιτήσεις της οδηγίας.

Κατά τον χρόνο σύνταξης της παρούσας έκθεσης, όλα τα κράτη μέλη είχαν κοινοποιήσει τη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, εκτός από την Ιρλανδία.

[3] Μετά την παρέλευση της προθεσμίας μεταφοράς της 23ης Μαΐου 2016, υπήρχαν εννέα κράτη μέλη τα οποία είτε δεν είχαν κοινοποιήσει μέτρα μεταφοράς είτε είχαν κοινοποιήσει μόνο τη μερική μεταφορά της οδηγίας. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή απέστειλε στα εν λόγω κράτη μέλη προειδοποιητικές επιστολές περί μη κοινοποίησης ή περί μερικής κοινοποίησης.

2. Γενική αξιολόγηση

Κύριος στόχος της Επιτροπής είναι να διασφαλιστεί η μεταφορά των απαιτήσεων της οδηγίας από όλα τα κράτη μέλη στο εθνικό τους δίκαιο, προκειμένου να εξασφαλίζεται η λήψη αποτελεσματικών και αποδοτικών μέτρων στο πλαίσιο του ποινικού δικαίου για την κατάλληλη προστασία του ευρώ και κάθε άλλου νομίσματος που κυκλοφορεί νομίμως σε όλα τα κράτη μέλη.

Η Επιτροπή ξεκίνησε την αξιολόγηση της συμμόρφωσης των εθνικών μέτρων με την οδηγία μόλις αυτά κοινοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη.

Στην πλειονότητά τους, τα κράτη μέλη μετέφεραν κατά τρόπο σύμμορφο τα άρθρα 3 και 4 της οδηγίας όσον αφορά την ποινικοποίηση ορισμένων πράξεων, τις διατάξεις του άρθρου 5 σχετικά με τις κυρώσεις, βάσει των οποίων επιβάλλεται μέγιστη ποινή τουλάχιστον πέντε ετών για τη διανομή και μέγιστη ποινή τουλάχιστον οκτώ ετών για την παραγωγή παραχαραγμένου νομίσματος, καθώς και τη διάταξη του άρθρου 9 που υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προβλέπουν τη δυνατότητα χρήσης ορισμένων ερευνητικών μέσων.

Επισημάνθηκαν, ωστόσο, διάφορα ζητήματα που προκύπτουν επανειλημμένως σε σχέση με τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο:

- Όσον αφορά το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της οδηγίας σχετικά με τις προπαρασκευαστικές πράξεις, τα εν λόγω αδικήματα δεν μεταφέρθηκαν στο εθνικό δίκαιο ως αυτοτελείς (sui generis) αξιόποινες πράξεις. Αντιθέτως, σε ορισμένα κράτη μέλη τα προκαταρκτικά αδικήματα θεωρήθηκαν αδικήματα απόπειρας παραγωγής. Αυτό εμπεριέχει την πρόθεση τέλεσης του αδικήματος της παραγωγής ως πρόσθετο συστατικό στοιχείο του αδικήματος των προπαρασκευαστικών πράξεων. Ωστόσο, το στοιχείο αυτό δεν απαιτείται βάσει της οδηγίας.
- Ένα άλλο –λιγότερο συχνό, αλλά εξίσου σημαντικό– ζήτημα που προκύπτει επανειλημμένως αφορά τη μεταφορά του άρθρου 5 της οδηγίας σχετικά με την επιβολή ελάχιστων ανώτατων ορίων κυρώσεων για τα αδικήματα που ορίζονται στα άρθρα 3 και 4. Ορισμένα κράτη μέλη θέσπισαν –αντιβαίνοντας στην οδηγία– χωριστές κατηγορίες ήσσονος σημασίας/πταισματικών/ή μη διακεκριμένων μορφών των αδικημάτων που ορίζονται στα άρθρα 3 και 4 της οδηγίας, ενώ το επίπεδο των αντίστοιχων κυρώσεων παρέμεινε χαμηλότερο από εκείνο που απαιτείται βάσει της οδηγίας.
- Επιπλέον, η μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών των οποίων το νόμισμα είναι το ευρώ δεν μετέφεραν στο εθνικό τους δίκαιο το άρθρο 8 παράγραφος 2 στοιχείο β) της οδηγίας, που επιβάλλει στα κράτη μέλη των οποίων το νόμισμα είναι το ευρώ να θεμελιώσουν τη δικαιοδοσία τους σε περιπτώσεις στις οποίες τα πλαστά τραπεζογραμμάτια ή τα κίβδηλα κέρματα του ευρώ εντοπίστηκαν στο έδαφός τους, αλλά τα αδικήματα που ορίζονται στα άρθρα 3 και 4 διαπράττονται εκτός του εδάφους τους.
- Επιπροσθέτως, στη μεγάλη πλειονότητά τους, τα κράτη μέλη μετέφεραν πλημμελώς στο εθνικό τους δίκαιο το άρθρο 10 της οδηγίας σχετικά με τη διαβίβαση

κατασχεθέντων παραχαραγμένων νομισμάτων στο εθνικό κέντρο ανάλυσης / εθνικό κέντρο ανάλυσης κερμάτων. Ειδικότερα, οι διορίες όσον αφορά τη διαβίβαση πλαστών και κίβδηλων δειγμάτων, ο προσδιορισμός της αρχής που υποχρεούται να τα διαβιβάσει και ο σκοπός της διαβίβασης (ανάλυση, ανίχνευση και εντοπισμός περαιτέρω παραχαραγμένων νομισμάτων) σε πολλές περιπτώσεις δεν μεταφέρθηκαν δεόντως στο εθνικό δίκαιο.

- Το άρθρο 11 της οδηγίας, το οποίο αφορά τις στατιστικές, δεν μεταφέρθηκε καθόλου στο εθνικό δίκαιο σχεδόν από κανένα κράτος μέλος.

Λόγω των προαναφερόμενων ζητημάτων συμμόρφωσης, καθώς και των ζητημάτων που αναφέρονται στην ενότητα 3, η Επιτροπή θα λάβει κάθε κατάλληλο μέτρο, συμπεριλαμβανομένης, όπου κρίνεται αναγκαίο, της κίνησης διαδικασίας επί παραβάσει δυνάμει του άρθρου 258 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να διασφαλιστεί η συμμόρφωση προς την οδηγία σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στην ενότητα 3 παρουσιάζεται αξιολόγηση όσον αφορά τα ζητήματα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο αποκλειστικά και μόνο για τα στοιχεία της διάταξης αυτής καθεαυτήν. Τα έμμεσα ζητήματα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο σε σχέση με τις διατάξεις που αποτελούν αντικείμενο διαπαραπομπών, όπως η παραπομπή στο άρθρο 3 η οποία περιλαμβάνεται στα άρθρα 4 και 5, εξετάζονται στο πλαίσιο των διατάξεων που αποτελούν αντικείμενο διαπαραπομπών.

3. Επιμέρους σημεία αξιολόγησης

3.1. Ορισμοί (άρθρο 2)

Στο άρθρο 2 παρατίθενται οι ορισμοί των όρων «νόμισμα» και «νομικό πρόσωπο» για τους σκοπούς της οδηγίας. Όλα τα κράτη μέλη συμμορφώνονται προς τους ορισμούς των εν λόγω όρων. Σε περίπτωση που δεν προβλέπονται ρητώς ορισμοί στο εθνικό δίκαιο, χρησιμοποιείται ο όρος «νόμισμα» ή «χρήμα» στην εθνική νομοθεσία. Διάφορα κράτη μέλη χρησιμοποιούν τον όρο «χρήμα» αντί του όρου «νόμισμα». Ομοίως, όσον αφορά τον όρο «νομικό πρόσωπο», η έννοια αυτή υπάρχει σε όλα τα κράτη μέλη και το εθνικό δίκαιο των περισσότερων κρατών μελών παρέχει ρητό ορισμό του όρου. Στην πλειονότητά τους, τα κράτη μέλη εξαιρούν ρητώς από τον ορισμό του «νομικού προσώπου» κράτη, οργανισμούς δημοσίου δικαίου όταν ασκούν κρατική εξουσία και οργανισμούς δημοσίου διεθνούς δικαίου, σύμφωνα με την οδηγία.

3.2. Αδικήματα (άρθρο 3)

Το άρθρο 3 υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν την ποινικοποίηση των τριών κύριων τύπων αδικημάτων όταν διαπράττονται εκ προθέσεως:

1) Αδικήματα «παραγωγής»: άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) – η απατηλή κατασκευή νομίσματος και η απατηλή αλλοίωση νομίσματος.

2) Αδικήματα «διανομής»: άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β) – η απατηλή θέση σε κυκλοφορία παραχαραγμένου νομίσματος· και στοιχείο γ) – η εισαγωγή, εξαγωγή, μεταφορά, αποδοχή ή προμήθεια παραχαραγμένου νομίσματος που διαπράττεται προκειμένου να τεθεί σε κυκλοφορία εν γνώσει της πλαστότητάς του.
3) Προκαταρκτικά αδικήματα: άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο δ) – η απατηλή κατασκευή, αποδοχή, προμήθεια ή κατοχή i) μέσων προορισμένων από τη φύση τους για την παραχάραξη ή αλλοίωση νομίσματος, ii) χαρακτηριστικών ασφαλείας.

Στις εθνικές νομοθεσίες όλων των κρατών μελών προβλέπεται η προϋπόθεση της πρόθεσης για την τέλεση εγκληματικής πράξης κατά την έννοια της οδηγίας. Η οδηγία δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να καταστήσουν αξιόποινες τις εξ αμελείας μορφές των αδικημάτων. Σε κανένα κράτος μέλος η εθνική νομοθεσία δεν περιλαμβάνει εξ αμελείας μορφές των αδικημάτων που περιγράφονται στην οδηγία.

3.2.1. Αδικήματα παραγωγής — άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α)

Το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) ορίζει ότι η απατηλή κατασκευή ή αλλοίωση νομίσματος, ανεξαρτήτως του χρησιμοποιηθέντος μέσου, θεωρείται αξιόποινο ποινικό αδίκημα.

Τα κράτη μέλη στην πλειονότητά τους μετέφεραν την εν λόγω διάταξη στο εθνικό τους δίκαιο κατά τρόπο σύμμορφο. Τα περισσότερα κράτη μέλη δεν μετέφεραν ρητώς στο εθνικό τους δίκαιο τη διατύπωση της οδηγίας: για το πρώτο στοιχείο, ήτοι την «κατασκευή», χρησιμοποιήθηκαν τα ακόλουθα συνώνυμα: παραποιεί, παραχαράζει, σχεδιάζει πλαστό νόμισμα, παράγει, απομιμείται και αναπαράγει. Το στοιχείο που αφορά την «αλλοίωση» μεταφέρθηκε σε ορισμένες περιπτώσεις στο εθνικό δίκαιο ως εξής: πλαστογραφεί, παραποιεί, παραχαράζει. Σε κάποιες περιπτώσεις χρησιμοποιήθηκε μόνον ένας γενικός όρος, ο οποίος περιλαμβάνει και τις δύο ενέργειες, όπως παραχάραξη/κιβδηλεία, κατασκευή.

Ορισμένα κράτη μέλη πρόσθεσαν ένα στοιχείο άμεσης πρόθεσης τέλεσης περαιτέρω πράξεων στα συστατικά στοιχεία της εθνικής αξιόποινης πράξης. Στα εν λόγω κράτη μέλη απαιτείται –στο πλαίσιο της παραχάραξης και της κιβδηλείας νομισμάτων– να συνυπάρχει η πρόθεση για «διάθεση του παραχαραγμένου νομίσματος σε κυκλοφορία ως πραγματικού και μη αλλοιωμένου», «θέση (του παραχαραγμένου νομίσματος) σε κυκλοφορία ως γνήσιου ή έγκυρου», «διοχέτευσή του ως νόμιμου χρήματος», «θέση (του παραχαραγμένου νομίσματος) σε κυκλοφορία», «χρήση του ως φαινομενικά νόμιμου και γνήσιου», «διάθεσή του σε κυκλοφορία» και «διάθεση σε κυκλοφορία».

Διαπιστώθηκαν δύο ζητήματα σε σχέση με τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο: ένα κράτος μέλος ποινικοποίησε μόνο την μεγάλης αξίας παραχάραξη νομισμάτων (αξίας δεκαπλάσιας του μηνιαίου κατώτατου μισθού στο εν λόγω κράτος μέλος). Ένα άλλο κράτος μέλος ποινικοποίησε την αλλοίωση νομίσματος μόνο όταν αυτή οδηγούσε σε αύξηση της αξίας του.

3.2.2. Αδικήματα διανομής — άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β)

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β), η απατηλή θέση σε κυκλοφορία παραχαραγμένου νομίσματος θεωρείται αξιόποινο αδίκημα όταν διαπράττεται εκ προθέσεως.

Στη μεγάλη πλειονότητά τους, τα κράτη μέλη έχουν μεταφέρει την εν λόγω διάταξη της οδηγίας στο εθνικό τους δίκαιο. Σε πολλά κράτη μέλη, η ορολογία που χρησιμοποιείται στη νομοθεσία μεταφοράς διαφοροποιείται ελαφρώς από την οδηγία: αντί του όρου «θέση σε κυκλοφορία», χρησιμοποιείται συχνά ο όρος «διοχέτευση» ή «διάθεση στην κυκλοφορία». Άλλα κράτη μέλη χρησιμοποίησαν τους όρους «συναλλάσσεται με» και «διανέμει», «μεταφέρουν», «διανέμουν» ή «χρησιμοποιούν».

Ζητήματα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο προκύπτουν σε δύο κράτη μέλη: ένα κράτος μέλος περιορίζει την ποινικοποίηση σε περιπτώσεις στις οποίες το παραχαραγμένο νόμισμα τίθεται σε κυκλοφορία και ο αυτουργός γνώριζε ότι προμηθεύτηκε παραχαραγμένο νόμισμα πριν το θέσει σε κυκλοφορία. Πρόκειται για συμπληρωματική προϋπόθεση η οποία περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της διάταξης και, επιπλέον, δεν μπορεί να αιτιολογηθεί ως στοιχείο που καλύπτεται από τη δυνατότητα που προβλέπεται στο άρθρο 5 παράγραφος 5. Σε ένα άλλο κράτος μέλος, η ποινικοποίηση τελεί υπό την αίρεση της αξίας των διανεμηθέντων προϊόντων παραχάραξης και κιβδηλείας, η οποία πρέπει να ισοδυναμεί τουλάχιστον με 10 κατώτατους μισθούς.

3.2.3. Αδικήματα διανομής — άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο γ)

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο γ), η εισαγωγή, εξαγωγή, μεταφορά, αποδοχή ή προμήθεια παραχαραγμένου νομίσματος προκειμένου να τεθεί σε κυκλοφορία εν γνώσει της πλαστότητάς του θεωρείται αξιόποινο ποινικό αδίκημα όταν διαπράττεται εκ προθέσεως.

Τα κράτη μέλη στη μεγάλη πλειονότητά τους μετέφεραν την εν λόγω διάταξη στο εθνικό τους δίκαιο. Τα πολυάριθμα στοιχεία της διάταξης δεν μεταφέρονται πάντα ρητώς ή κατά γράμμα στο εθνικό δίκαιο. Αντιθέτως, σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποιείται διαφορετική γλώσσα ή ευρύτερη ορολογία που περιλαμβάνει πολλές από τις επιμέρους πράξεις που περιγράφονται στην οδηγία.

Ζητήματα συμμόρφωσης προκύπτουν σε τρία κράτη μέλη, στα οποία δεν καλύπτονται καθόλου τα στοιχεία εισαγωγής, εξαγωγής, αποδοχής και προμήθειας.

Η απαίτηση της τέλεσης του αδικήματος «εν γνώσει της πλαστότητάς του» έχει μεταφερθεί ρητώς στο εθνικό δίκαιο δύο κρατών μελών. Στα υπόλοιπα κράτη μέλη, το στοιχείο αυτό συνάγεται από το ευρύτερο πλαίσιο στο οποίο λαμβάνονται επίσης υπόψη οι γενικές διατάξεις του εθνικού ποινικού δικαίου.

3.2.4. Προκαταρκτικά αδικήματα — άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο δ)

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο δ), η απατηλή κατασκευή, αποδοχή, προμήθεια ή κατοχή: i) εργαλείων, αντικειμένων, ηλεκτρονικών προγραμμάτων και δεδομένων, καθώς και λοιπών μέσων προορισμένων από τη φύση τους για την παραχάραξη ή αλλοίωση νομίσματος, ή ii) χαρακτηριστικών ασφαλείας, όπως ολογράμματα, υδατόσημα ή λοιπά συστατικά στοιχεία του νομίσματος, τα οποία χρησιμεύουν για την προστασία του από

την παραχάραξη και την κιβδηλεία, θεωρείται αξιόποινο ποινικό αδίκημα όταν διαπράττεται εκ προθέσεως.

Η οδηγία επιβάλλει την απαίτηση μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο των προκαταρκτικών αδικημάτων του άρθρου 3 παράγραφος 1 στοιχείο δ) ως αυτοτελών αδικημάτων. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορούν να καλύπτονται από γενική διάταξη περί ηθικής αυτουργίας, συνέργειας ή απόπειρας τέλεσης των εν λόγω αδικημάτων ή από παραπομπή στα κύρια αδικήματα που προβλέπονται στο άρθρο 3 της οδηγίας. Δώδεκα κράτη μέλη δεν μετέφεραν στο εθνικό τους δίκαιο κανένα από τα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της οδηγίας ως αυτοτελή αδικήματα, αλλά προβλέπουν την προϋπόθεση τέλεσης επίσης των κύριων αδικημάτων παραγωγής και διανομής που προβλέπονται στο άρθρο 3. Ένα κράτος μέλος δεν μετέφερε καθόλου στο εθνικό του δίκαιο το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο δ).

Όσον αφορά την «απατηλή κατασκευή, αποδοχή, προμήθεια ή κατοχή», ζητήματα προκύπτουν σε δύο κράτη μέλη, δεδομένου ότι στη μία περίπτωση, τα στοιχεία «αποδοχή και προμήθεια» δεν καλύπτονται πλήρως από τον όρο «προμήθεια για ιδία χρήση», ενώ στη δεύτερη περίπτωση, τα στοιχεία αυτά δεν αναφέρονται καθόλου στην εθνική νομοθεσία και δεν μπορούσαν να συναχθούν.

Εκτός από το ζήτημα της μη μεταφοράς των αδικημάτων του άρθρου 3 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της οδηγίας ως αυτοτελών αδικημάτων στο εθνικό τους δίκαιο, ορισμένα κράτη μέλη παρουσιάζουν και περαιτέρω ζητήματα όσον αφορά το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο δ) σημείο i).

3.2.5. Χρήση νόμιμων εγκαταστάσεων – άρθρο 3 παράγραφος 2

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2, η ποινική ευθύνη της συμπεριφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχεία α), β) και γ) εκτείνεται σε περιπτώσεις στις οποίες γίνεται χρήση νόμιμων εγκαταστάσεων ή υλικού για την κατασκευή νομισμάτων, αλλά κατά παράβαση των δικαιωμάτων των αρμόδιων αρχών ή των προϋποθέσεων έκδοσης τραπεζογραμματίων ή κερμάτων.

Ενώ η πλειονότητα των κρατών μελών μετέφεραν την εν λόγω διάταξη στο εθνικό τους δίκαιο, κατά κύριο λόγο ρητώς, τέσσερα κράτη μέλη δεν μετέφεραν τη διάταξη αυτή. Ορισμένα εθνικά μέτρα μεταφοράς άλλων κρατών μελών στερούνται σαφήνειας, καθώς είτε δεν γίνεται αναφορά στην παράβαση των δικαιωμάτων των αρμόδιων αρχών ή των προϋποθέσεων έκδοσης τραπεζογραμματίων ή κερμάτων, είτε δεν γίνεται αναφορά σε όλες τις μορφές συμπεριφοράς που προσδιορίζονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχεία α), β) και γ) της οδηγίας. Ορισμένα κράτη μέλη –αντιβαίνοντας στην οδηγία– περιορίζουν την ποινική ευθύνη στη συμπεριφορά προσώπων εξουσιοδοτημένων να παράγουν νόμιμο νόμισμα.

3.2.6. Τραπεζογραμμάτια και κέρματα που δεν έχουν ακόμη εκδοθεί – άρθρο 3 παράγραφος 3

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 3, όλες οι μορφές συμπεριφοράς που προσδιορίζονται στο άρθρο 3 παράγραφοι 1 και 2 της οδηγίας είναι αξιόποινες και όταν αφορούν τραπεζογραμμάτια και κέρματα που δεν έχουν ακόμη εκδοθεί αλλά προορίζονται για κυκλοφορία ως νόμιμο χρήμα.

Τα κράτη μέλη στην πλειονότητά τους μετέφεραν ρητώς, κατά κύριο λόγο, τη συγκεκριμένη διάταξη στο εθνικό τους δίκαιο. Πέντε κράτη μέλη δεν μετέφεραν καθόλου τη διάταξη αυτή στο εθνικό τους δίκαιο.

3.3. Ηθική αυτουργία, συνέργεια και απόπειρα (άρθρο 4)

Το άρθρο 4 παράγραφος 1 επιβάλλει την υποχρέωση ποινικοποίησης της ηθικής αυτουργίας και της συνέργειας σε σχέση με όλα τα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3 της οδηγίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2, η απόπειρα συνιστά επίσης ποινικό αδίκημα, αλλά μόνον όσον αφορά τα αδικήματα παραγωγής και διανομής και, κατά συνέπεια, όχι για τις προπαρασκευαστικές πράξεις.

Στην πλειονότητά τους, οι διατάξεις των κρατών μελών που περιλαμβάνονται στο γενικό μέρος των αντίστοιχων ποινικών κωδίκων τους συμμορφώνονται προς τις εν λόγω απαιτήσεις. Μερικά κράτη μέλη έχουν προσθέσει ειδική παραπομπή για την ποινικοποίηση της απόπειρας στο πλαίσιο καθενός από τα επιμέρους αδικήματα που περιγράφονται στην οδηγία.

3.4. Κυρώσεις για φυσικά πρόσωπα (άρθρο 5)

Το άρθρο 5 παράγραφος 1 υποχρεώνει τα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις για όλες τις μορφές των αδικημάτων που αναφέρονται στα άρθρα 3 και 4 της οδηγίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2, τα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο δ) (**προκαταρκτικά αδικήματα), στο άρθρο 3 παράγραφος 2 και στο άρθρο 3 παράγραφος 3 σε σχέση με το άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο δ) τιμωρούνται με μέγιστη** ποινή που προβλέπει φυλάκιση.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 3, τα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) (**αδικήματα παραγωγής**) και στο άρθρο 3 παράγραφος 3 σε σχέση με τη συμπεριφορά που αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) τιμωρούνται με μέγιστη ποινή φυλάκισης τουλάχιστον οκτώ ετών.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 4, τα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχεία β) και γ) (**αδικήματα διανομής**) και στο άρθρο 3 παράγραφος 3 σε

σχέση με τη συμπεριφορά που αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχεία β) και γ) τιμωρείται με μέγιστη ποινή φυλάκισης τουλάχιστον πέντε ετών.

3.4.1. Αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις – άρθρο 5 παράγραφος 1

Η συμμόρφωση προς το άρθρο 5 παράγραφος 1 αξιολογήθηκε με βάση τα ακόλουθα στοιχεία:

α) το επίπεδο των κυρώσεων για ισοδύναμα ποινικά αδικήματα, όπως η πλαστογραφία που αφορά τα μέσα πληρωμής πλην των μετρητών ή η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες·

β) άλλους τύπους αδικημάτων του αντίστοιχου εθνικού δικαίου, για τα οποία προβλέπεται το ίδιο επίπεδο κυρώσεων.

Όλα τα κράτη μέλη πληρούσαν τα εν λόγω γενικά κριτήρια αξιολόγησης. Ωστόσο, η επιβολή αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών κυρώσεων δυνάμει της οδηγίας προϋποθέτει επίσης τη συμμόρφωση προς το επίπεδο κυρώσεων όπως ορίζεται στο άρθρο 5 παράγραφοι 2 έως 4.

3.4.2. Μέγιστη ποινή φυλάκισης για προκαταρκτικά αδικήματα – άρθρο 5 παράγραφος 2

Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη προέβλεπαν την ποινή φυλάκισης ως κύρωση για την τέλεση αδικημάτων προπαρασκευαστικών πράξεων.

3.4.3. Ελάχιστα ανώτατα όρια κυρώσεων οκτώ ετών – άρθρο 5 παράγραφος 3

Όσον αφορά το άρθρο 5 παράγραφος 3 – (αδικήματα παραγωγής), δεκατρία κράτη μέλη έχουν μεταφέρει την οδηγία με ορθό τρόπο στο εθνικό τους δίκαιο, δηλαδή τα εν λόγω κράτη μέλη έχουν προβλέψει στο εθνικό τους δίκαιο μέγιστη ποινή φυλάκισης τουλάχιστον οκτώ ετών για ορισμένες από τις περιπτώσεις που προβλέπονται στην οδηγία.

Ζητήματα μεταφοράς προκύπτουν σε ορισμένα κράτη μέλη τα οποία προβλέπουν την επιβολή μέγιστης ποινής τουλάχιστον οκτώ ετών μόνο για «σοβαρές» μορφές των αδικημάτων παραγωγής και/ή την επιβολή μέγιστων κυρώσεων κάτω των οκτώ ετών για «ήσσονος σημασίας» υποθέσεις και/ή για υποθέσεις στις οποίες συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις. Ορισμοί ως προς το ποιες υποθέσεις είναι «σοβαρές» ή «ήσσονος σημασίας», αντιστοίχως, καθώς και σε ποιες υποθέσεις συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις, υπάρχουν σε ορισμένα κράτη μέλη, ενώ σε κάποια άλλα όχι. Σε κάθε περίπτωση, η οδηγία δεν περιορίζει την επιβολή της μέγιστης ποινής των οκτώ ετών μόνο σε ορισμένες (σοβαρές ή όχι ήσσονος σημασίας) κατηγορίες των αδικημάτων που αναφέρονται στο άρθρο 5 παράγραφος 3.

3.4.4. Ελάχιστα ανώτατα όρια κυρώσεων πέντε ετών – άρθρο 5 παράγραφος 4

Όσον αφορά το άρθρο 5 παράγραφος 4 – (αδικήματα διανομής), έντεκα κράτη μέλη συμμορφώθηκαν προς τη διάταξη, δηλαδή προέβλεψαν την επιβολή μέγιστης ποινής φυλάκισης πέντε ετών για τα αναφερόμενα αδικήματα διανομής.

Σε διάφορα κράτη μέλη προκύπτουν παρόμοια ζητήματα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο με τα ζητήματα που περιγράφονται ανωτέρω για το άρθρο 5 παράγραφος 3: ορισμένα κράτη μέλη προβλέπουν μέγιστες ποινές φυλάκισης κάτω των 5 ετών ή ποινές φυλάκισης κάτω των πέντε ετών για «ήσσονος σημασίας» ή «πολύ ήσσονος σημασίας» υποθέσεις ή για υποθέσεις στις οποίες συντρέχουν «ελαφρυντικές» περιστάσεις. Ένα κράτος μέλος εφαρμόζει ποινή φυλάκισης κάτω των πέντε ετών στο πλαίσιο της επιβολής μέγιστων κυρώσεων για αδικήματα σχετικά με τη διανομή κίβδηλων μεταλλικών κερμάτων, τα οποία τιμωρούνται με την επιβολή μέγιστης ποινής φυλάκισης έξι μηνών ή με την επιβολή προστίμου και μέγιστης ποινής φυλάκισης ενός έτους. Ένα κράτος μέλος δεν προβλέπει ποινή φυλάκισης για την αποδοχή πλαστών νομισμάτων.

3.4.5. Η προαιρετική ρήτρα (παραλαβή εν αγνοία / διοχέτευση εν γνώσει) – άρθρο 5 παράγραφος 5

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 5, όσον αφορά τα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β) – (αδικήματα διανομής), τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις άλλες από εκείνες που αναφέρονται στο άρθρο 5 παράγραφος 4, συμπεριλαμβανομένων προστίμων και ποινών φυλάκισης, εάν ο αποδέκτης παρέλαβε πλαστά νομίσματα εν αγνοία του αλλά τα διοχέτευσε εν γνώσει του ότι ήταν πλαστά. Δεκαοκτώ κράτη μέλη έκαναν χρήση της συγκεκριμένης δυνατότητας.

Στα εν λόγω κράτη μέλη, τα οποία εφάρμοσαν τη δυνατότητα αυτή, μπορούν να επιβάλλονται διάφορες κυρώσεις αντί των κυρώσεων που επιβάλλονται βάσει της παραγράφου 4, όπως διαφορετικές (μικρότερες) ποινές φυλάκισης, πρόστιμα ή άλλες μορφές περιορισμών.

3.5. Ευθύνη νομικών προσώπων (άρθρο 6)

Το άρθρο 6 παράγραφος 1 επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να μεριμνούν ώστε τα νομικά πρόσωπα να υπέχουν ευθύνη για τα αδικήματα που αναφέρονται στα άρθρα 3 και 4 τα οποία διαπράττουν για λογαριασμό τους φυσικά πρόσωπα τα οποία διαθέτουν συγκεκριμένες αρμοδιότητες εντός του νομικού προσώπου, και ιδίως:

α) εξουσία εκπροσώπησης του νομικού προσώπου
β) εξουσία λήψης αποφάσεων για λογαριασμό του νομικού προσώπου
γ) εξουσία άσκησης ελέγχου εντός του νομικού προσώπου.

Το άρθρο 6 παράγραφος 2 ορίζει ότι το νομικό πρόσωπο υπέχει επίσης ευθύνη σε περίπτωση που η ελλιπής εποπτεία ή ο ελλιπής έλεγχος από πρόσωπο που αναφέρεται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 καθιστά δυνατή τη διάπραξη αδικήματος που αναφέρεται στα άρθρα 3 και 4.

Το άρθρο 6 παράγραφος 3 ορίζει ότι ποινική ευθύνη νομικού προσώπου δεν αποκλείει την ποινική ευθύνη φυσικού προσώπου που διέπραξε αδίκημα κατά τα άρθρα 3 και 4.

3.5.1. Ευθύνη νομικών προσώπων – άρθρο 6 παράγραφος 1

Όλα τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει συστήματα τα οποία τους επιτρέπουν να μεριμνούν ώστε τα νομικά πρόσωπα να υπέχουν ευθύνη για τα εν λόγω ποινικά αδικήματα.

Στη μεγάλη τους πλειονότητα, τα κράτη μέλη περιόρισαν την ποινική ευθύνη των νομικών προσώπων σε αδικήματα που τελούνται από πρόσωπα τα οποία διαθέτουν ορισμένες αρμοδιότητες στο πλαίσιο της νομικής οντότητας, σύμφωνα με την οδηγία. Μολονότι ορισμένα κράτη μέλη μετέφεραν την οδηγία κατά κυριολεξία ή σχεδόν κατά κυριολεξία στο εθνικό τους δίκαιο, κάποια άλλα επέλεξαν –αντί της περιγραφής των αρμοδιοτήτων– να περιγράψουν τις θέσεις και τα καθήκοντα στο πλαίσιο της νομικής οντότητας (όπως διευθυντικό στέλεχος, μέλος του διοικητικού συμβουλίου ή άλλου καταστατικού οργάνου, υψηλόβαθμο στέλεχος ή άλλη παρόμοια περιγραφή). Στις περιπτώσεις αυτές, σύμφωνα με τις αντίστοιχες εθνικές νομοθεσίες, οι σχετικές θέσεις συνοδεύονται από δικαίωμα ή εξουσία εκπροσώπησης του νομικού προσώπου, αντιστοίχως, όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων και την άσκηση ελέγχου εντός του νομικού προσώπου.

Μερικά κράτη μέλη επέλεξαν πολύ γενικούς όρους, όπως «ιθύνοντες», «αρμόδια πρόσωπα», «πρόσωπα που ενεργούν για λογαριασμό του νομικού προσώπου», ή υιοθέτησαν ένα «δόγμα εύλογου καταλογισμού» για τον προσδιορισμό της ευθύνης των νομικών προσώπων.

3.5.2. Ποινική ευθύνη νομικών προσώπων σε περιπτώσεις ελλιπούς εποπτείας ή ελλιπούς ελέγχου – άρθρο 6 παράγραφος 2

Τα κράτη μέλη στην πλειονότητά τους μετέφεραν το άρθρο 6 παράγραφος 2 στο εθνικό τους δίκαιο.

3.5.3. Ποινική ευθύνη νομικών προσώπων που δεν αποκλείει την ευθύνη φυσικών προσώπων – άρθρο 6 παράγραφος 3

Τα κράτη μέλη στη μεγάλη πλειονότητά τους μετέφεραν το άρθρο 6 παράγραφος 3 στο εθνικό τους δίκαιο.

3.6. Κυρώσεις για τα νομικά πρόσωπα (άρθρο 7)

Το άρθρο 7 ορίζει ότι τα κράτη μέλη θεσπίζουν αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές κυρώσεις για τα νομικά πρόσωπα, στις οποίες περιλαμβάνονται ποινικής ή μη ποινικής φύσεως πρόστιμα. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν άλλες μη χρηματικές κυρώσεις. Στα στοιχεία α) έως ε), το άρθρο περιλαμβάνει ενδεικτικές επιλογές για την επιβολή πρόσθετων κυρώσεων αυτού του είδους.

Η συμμόρφωση προς το άρθρο 7 αξιολογήθηκε με βάση τα ακόλουθα στοιχεία:

α) το επίπεδο των κυρώσεων για ισοδύναμα ποινικά αδικήματα, όπως η πλαστογραφία που αφορά τα μέσα πληρωμής πλην των μετρητών ή η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

β) άλλους τύπους αδικημάτων του αντίστοιχου εθνικού δικαίου, για τα οποία προβλέπεται το ίδιο επίπεδο κυρώσεων.

Όσον αφορά το στοιχείο α), το επίπεδο των κυρώσεων για ισοδύναμα αδικήματα θα πρέπει να είναι της τάξης των αντίστοιχων κυρώσεων για τα αδικήματα παραχάραξης και κιβδηλείας που προβλέπονται στην οδηγία. Όσον αφορά το στοιχείο β), τα αδικήματα που υπόκεινται στο ίδιο επίπεδο κυρώσεων με τα αδικήματα παραχάραξης και κιβδηλείας που προβλέπονται στην οδηγία θα πρέπει να είναι ισοδύναμα ή παρόμοια με τα αδικήματα παραχάραξης και κιβδηλείας ως προς τον βαθμό σοβαρότητάς τους ή τον κίνδυνο που συνεπάγονται για τα δημόσια αγαθά ή το δημόσιο συμφέρον.

Οι εναλλακτικές επιλογές κυρώσεων ελήφθησαν υπόψη στις περιπτώσεις στις οποίες το επίπεδο των προστίμων δεν συνδεόταν με το όφελος από την εγκληματική πράξη ή με τον κύκλο εργασιών της νομικής οντότητας –όπως ισχύει στα περισσότερα κράτη μέλη– καθώς και στις περιπτώσεις στις οποίες το επίπεδο των προστίμων θεωρήθηκε χαμηλό. Στις περιπτώσεις στις οποίες το αντίστοιχο εθνικό δίκαιο προέβλεπε την επιβολή περαιτέρω σωρευτικών κυρώσεων (π.χ. αποκλεισμός από πλεονεκτήματα του δημοσίου, δικαστική εκκαθάριση κ.λπ.) πέραν της επιβολής προστίμων, το σύστημα κυρώσεων στο οικείο κράτος μέλος θεωρήθηκε, καταρχήν, ότι συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις της οδηγίας.

Βάσει των προαναφερόμενων κριτηρίων, τα κράτη μέλη στη μεγάλη πλειονότητά τους μετέφεραν το άρθρο 7 της οδηγίας στο εθνικό τους δίκαιο. Μόνον ένα κράτος μέλος δεν συνέδεσε τα επίπεδα των προστίμων με το αποκομιζόμενο όφελος μέσω του ποινικού αδικήματος και δεν προέβλεψε την επιβολή σωρευτικών κυρώσεων πέραν της επιβολής προστίμων.

3.7. Δικαιοδοσία (άρθρο 8)

Το άρθρο 8 παράγραφος 1 υποχρεώνει τα κράτη μέλη να θεμελιώσουν τη δικαιοδοσία τους επί των αδικημάτων που αναφέρονται στα άρθρα 3 και 4 σύμφωνα με:

α) την αρχή της εδαφικότητας (αδικήματα που έχουν διαπραχθεί εν όλω ή εν μέρει στο έδαφος του κράτους μέλους)

β) την αρχή της ενεργητικής προσωπικότητας (αδικήματα που έχουν διαπραχθεί από υπήκοο του κράτους μέλους)

Το άρθρο 8 παράγραφος 2 προβλέπει τη διάταξη της εξωεδαφικής δικαιοδοσίας και υποχρεώνει τα κράτη μέλη των οποίων το νόμισμα είναι το ευρώ να θεμελιώσουν επίσης τη δικαιοδοσία τους όταν το αδίκημα διαπράττεται στο εξωτερικό, τουλάχιστον εάν το αδίκημα έχει σχέση με το ευρώ και

α) ο δράστης ευρίσκεται στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους και δεν έχει εκδοθεί ή

β) εάν το παραχαραγμένο νόμισμα εντοπίστηκε στο έδαφος του κράτους μέλους.

Το άρθρο 8 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο προβλέπει ότι, όσον αφορά τα αδικήματα παραγωγής [άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α)] και τα αδικήματα που έχουν σχέση με τα αδικήματα παραγωγής (κατά το άρθρο 3 παράγραφοι 2 και 3 και το άρθρο 4), τα εν λόγω κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η εξωεδαφική τους δικαιοδοσία δεν τελεί υπό την αίρεση της ποινικοποίησης των πράξεων στον τόπο όπου διαπράχθηκαν.

3.7.1. Αρχή της εδαφικότητας – άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο α)

Όλα τα κράτη μέλη θεμελίωσαν την αρχή της εδαφικότητας, όπως ορίζεται στο άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο α), με ρητές γενικές διατάξεις, σύμφωνα με τις οποίες τα ποινικά αδικήματα που έχουν διαπραχθεί εν όλω ή εν μέρει στο έδαφός τους εμπίπτουν στη δικαιοδοσία τους. Το εθνικό δίκαιο των περισσότερων κρατών μελών περιλαμβάνει ρητές διατάξεις για την επέκταση της δικαιοδοσίας τους και σε αδικήματα που έχουν διαπραχθεί «εν μέρει» στο εθνικό έδαφος. Σε άλλα κράτη μέλη, στα οποία δεν γίνεται διάκριση μεταξύ των όρων «εν όλω» ή «εν μέρει», ήταν δυνατό να συναχθεί η κάλυψη αμφότερων των εναλλακτικών επιλογών.

Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη μετέφεραν με ορθό τρόπο στο εθνικό τους δίκαιο την αρχή της ενεργητικής προσωπικότητας, όπως ορίζεται στο άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο β). Κατά γενικό κανόνα, τα κράτη μέλη προβλέπουν την απαίτηση ο δράστης να είναι υπήκοός τους κατά τον χρόνο τέλεσης του αδικήματος. Ορισμένα κράτη μέλη επεκτείνουν τη δικαιοδοσία τους ώστε να καλύπτει επίσης πρόσωπα τα οποία απέκτησαν την ιθαγένειά τους μετά τον χρόνο τέλεσης του ποινικού αδικήματος.

Ζητήματα σχετικά με το άρθρο 8 παράγραφος 1 στοιχείο α) προκύπτουν, για παράδειγμα, όταν σύμφωνα με τη νομοθεσία μεταφοράς, πράξεις που έχουν τελεστεί εν μέρει στο εθνικό έδαφος εξαιρούνται από την εθνική δικαιοδοσία εάν ο δράστης βρίσκεται στο εξωτερικό.

3.7.2. Εξωεδαφική δικαιοδοσία – άρθρο 8 παράγραφος 2

Στη μεγάλη πλειονότητά τους, τα κράτη μέλη των οποίων το νόμισμα είναι το ευρώ μετέφεραν το άρθρο 8 παράγραφος 2 στοιχείο α) στο εθνικό τους δίκαιο. Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν προβλέψει ρητές παραπομπές σε όλα τα στοιχεία της διάταξης της οδηγίας, συμπεριλαμβανομένου του γεγονότος ότι ο δράστης δεν έχει εκδοθεί. Στα υπόλοιπα

κράτη μέλη, οι υφιστάμενες διατάξεις περί δικαιοδοσίας θεωρούνται αρκετά ευρείες ώστε να συμπεριλαμβάνουν όλα τα στοιχεία του άρθρου 8 παράγραφος 2 στοιχείο α).

Στη μεγάλη πλειονότητά τους, τα κράτη μέλη δεν μετέφεραν καθόλου στο εθνικό τους δίκαιο το άρθρο 8 παράγραφος 2 στοιχείο β).

Στην πλειονότητά τους, τα κράτη μέλη μετέφεραν στο εθνικό τους δίκαιο το άρθρο 8 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο. Είτε έχει θεμελιωθεί η δικαιοδοσία (ρητώς ή μη), ανεξάρτητα από το αν το αδίκημα έχει ποινικοποιηθεί στο κράτος στο οποίο τελέστηκε το αδίκημα, είτε έχει θεσπιστεί και μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο ρητή εξαίρεση από τη γενική αρχή του διττού αξιόποινου για τα ποινικά αδικήματα που αναφέρονται στην οδηγία.

Ζητήματα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο προκύπτουν σε ορισμένα κράτη μέλη, τα οποία εφαρμόζουν την αρχή του διττού αξιόποινου δυνάμει της οδηγίας, δηλαδή απαιτείται σε κάθε περίπτωση οι πράξεις να συνιστούν επίσης αδίκημα στον τόπο όπου τελέστηκαν. Σε ένα άλλο κράτος μέλος, η προϋπόθεση του διττού αξιόποινου αίρεται μόνο σε περίπτωση που το αδίκημα παραβιάζει τα συμφέροντα των κρατών μελών ή σε περίπτωση που ο δράστης δεν μπορεί να εκδοθεί.

3.8. Ερευνητικά μέσα (άρθρο 9)

Σύμφωνα με το άρθρο 9, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίσουν ότι στα άτομα, στις μονάδες ή στις υπηρεσίες με αρμοδιότητα διερεύνησης ή δίωξης των αναφερόμενων στα άρθρα 3 και 4 αδικημάτων διατίθενται αποτελεσματικά ερευνητικά μέσα, όπως αυτά που χρησιμοποιούνται στο οργανωμένο έγκλημα ή σε άλλες υποθέσεις σοβαρής εγκληματικότητας.

Στα περισσότερα κράτη μέλη, η δυνατότητα χρήσης των πλέον παρεμβατικών ερευνητικών μέτρων εξαρτάται από το επίπεδο των κυρώσεων που είναι διαθέσιμες για μια συγκεκριμένη κατηγορία εγκληματικών πράξεων. Η νομοθεσία άλλων κρατών μελών αναφέρεται ρητώς σε υποθέσεις εγκληματικότητας στις οποίες εφαρμόζονται ορισμένα ερευνητικά μέτρα.

Τα ερευνητικά μέτρα που είναι διαθέσιμα για υποθέσεις σοβαρής εγκληματικότητας σε όλα τα κράτη μέλη αφορούν την υποκλοπή επικοινωνιών, τη μυστική παρακολούθηση, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρονικής παρακολούθησης, την παρακολούθηση τραπεζικών λογαριασμών και άλλες μορφές οικονομικών ερευνών. Υπάρχουν και άλλα διαθέσιμα ερευνητικά μέσα σε επίπεδο μεμονωμένων ή περισσοτέρων κρατών μελών, σύμφωνα με την οικεία εθνική νομοθεσία τους.

Τα κράτη μέλη στην πλειονότητά τους μετέφεραν την εν λόγω διάταξη στο εθνικό τους δίκαιο. Ζητήματα προκύπτουν όταν ορισμένα ερευνητικά μέσα εφαρμόζονται σε πιστωτικά ιδρύματα, παρόχους υπηρεσιών πληρωμών και άλλους οικονομικούς φορείς που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1338/2001, αλλά όχι σε άλλα «πρόσωπα» (π.χ. φυσικά και νομικά πρόσωπα).

Σε ορισμένα κράτη μέλη, τα αδικήματα προπαρασκευαστικών πράξεων που προβλέπονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της οδηγίας είτε δεν πληρούν κανένα από τα κριτήρια

για την εφαρμογή ερευνητικών μέτρων σε υποθέσεις σοβαρής εγκληματικότητας είτε πληρούν τα κριτήρια για την εφαρμογή ορισμένων μόνον από τα διαθέσιμα ερευνητικά μέτρα που χρησιμοποιούνται σε υποθέσεις σοβαρής εγκληματικότητας. Ορισμένα κράτη μέλη θέσπισαν –αντιβαίνοντας στην οδηγία– «πταισματικές» μορφές των οριζόμενων στην οδηγία εγκληματικών πράξεων που δεν πληρούν, σύμφωνα με το οικείο εθνικό δίκαιο, τα κριτήρια για τη χρήση των ερευνητικών μέσων που χρησιμοποιούνται σε υποθέσεις σοβαρής εγκληματικότητας.

3.9. Υποχρέωση διαβίβασης πλαστών τραπεζογραμματίων και κίβδηλων κερμάτων ευρώ για ανάλυση και εντοπισμό προϊόντων παραχάραξης και κιβδηλείας (άρθρο 10)

Το άρθρο 10 επιβάλλει στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών την υποχρέωση να επιτρέπουν αμελλητί την εξέταση, από τα εθνικά κέντρα ανάλυσης και τα εθνικά κέντρα ανάλυσης κερμάτων, πλαστών τραπεζογραμματίων και κίβδηλων κερμάτων ευρώ για ανάλυση, ανίχνευση και εντοπισμό περαιτέρω προϊόντων παραχάραξης ή κιβδηλείας. Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να διαβιβάζουν τα απαραίτητα δείγματα χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση, και το αργότερο μόλις ληφθεί τελική απόφαση σχετικά με τις ποινικές διαδικασίες.

Μόνον επτά κράτη μέλη μετέφεραν τη διάταξη αυτή στο εθνικό τους δίκαιο. Στη μεγάλη πλειονότητά τους, τα κράτη μέλη μετέφεραν πλημμελώς την εν λόγω διάταξη στο εθνικό τους δίκαιο. Ενώ ορισμένα κράτη μέλη δεν μετέφεραν καθόλου τη διάταξη αυτή στο εθνικό τους δίκαιο, στα περισσότερα κράτη μέλη διαπιστώθηκαν προβλήματα σχετικά με την πλήρη μεταφορά των επιμέρους στοιχείων της διάταξης. Τα περισσότερα ζητήματα μεταφοράς προκύπτουν σε σχέση με i) την διορία όσον αφορά την υποχρέωση διαβίβασης των παραχαραγμένων νομισμάτων και ii) τους σκοπούς (ανάλυση, ανίχνευση και εντοπισμός περαιτέρω προϊόντων παραχάραξης και κιβδηλείας) για τους οποίους θα πρέπει να εξετάζονται τα παραχαραγμένα νομίσματα.

3.10. Στατιστικές (άρθρο 11)

Το άρθρο 11 επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να διαβιβάζουν στατιστικά δεδομένα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τουλάχιστον κάθε δύο έτη.

Στη μεγάλη τους πλειονότητα, τα κράτη μέλη είτε δεν μετέφεραν καθόλου τη διάταξη αυτή στο εθνικό τους δίκαιο είτε τη μετέφεραν πλημμελώς. Το 2018, κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής, τα περισσότερα κράτη μέλη διαβίβασαν στατιστικό υλικό, όπως περιλαμβάνεται στις οικείες εθνικές βάσεις δεδομένων. Σε ορισμένα κράτη μέλη θα μπορούσε να βελτιωθεί περαιτέρω τόσο η ακρίβεια των στατιστικών δεδομένων όσο και ο συντονισμός μεταξύ των διαφόρων αρχών των κρατών μελών για τη συλλογή των δεδομένων αυτών.

4. Συμπεράσματα

Η οδηγία θεσπίστηκε προκειμένου να ενισχυθεί το νομικό πλαίσιο με διατάξεις σχετικά με το επίπεδο των κυρώσεων, τα ερευνητικά μέσα και την ανάλυση, την ανίχνευση και τον εντοπισμό πλαστών τραπεζογραμματίων και κίβδηλων κερμάτων ευρώ κατά τη διάρκεια ένδικων διαδικασιών.

Συνολικά, η οδηγία προσδίδει ενωσιακή προστιθέμενη αξία χάρη στην αύξηση του επιπέδου προστασίας τόσο του ευρώ όσο και άλλων νομισμάτων από την παραχάραξη και την κιβδηλεία μέσω μέτρων του ποινικού δικαίου με ενισχυμένες διατάξεις όσον αφορά το επίπεδο των κυρώσεων, τα ερευνητικά μέσα και την ανάλυση, την ανίχνευση και τον εντοπισμό πλαστών τραπεζογραμματίων και κίβδηλων κερμάτων ευρώ κατά τη διάρκεια ένδικων διαδικασιών.

Στην πλειονότητά τους, τα κράτη μέλη μετέφεραν κατά τρόπο σύμμορφο τα άρθρα 3 και 4 της οδηγίας όσον αφορά την ποινικοποίηση ορισμένων πράξεων, τις διατάξεις του άρθρου 5 σχετικά με τις κυρώσεις, βάσει των οποίων επιβάλλεται μέγιστη ποινή τουλάχιστον πέντε ετών για τη διανομή και μέγιστη ποινή τουλάχιστον οκτώ ετών για την παραγωγή παραχαραγμένου νομίσματος, καθώς και τη διάταξη του άρθρου 9 που υποχρεώνει τα κράτη μέλη να προβλέπουν τη δυνατότητα χρήσης ορισμένων ερευνητικών μέσων.

Από την αξιολόγηση καταδεικνύεται ότι δεν κρίνεται αναγκαία επί του παρόντος η αναθεώρηση της οδηγίας, αλλά ότι θα πρέπει να επέλθουν βελτιώσεις στην εφαρμογή της. Εν γένει, οι περισσότερες διατάξεις της οδηγίας έχουν μεταφερθεί από την πλειονότητα των κρατών μελών στο εθνικό τους δίκαιο. Ωστόσο, σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη διαπιστώνονται ζητήματα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο σχετικά με μία ή περισσότερες διατάξεις, όπως επισημαίνεται στις προηγούμενες ενότητες.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να αξιολογεί τη συμμόρφωση των κρατών μελών με την οδηγία και θα λάβει κάθε κατάλληλο μέτρο για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τις διατάξεις της σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.